

Identita, vesmír a houby. Koordinátoři Strategie AV21 představili nové programy

24.4.2024 - Zuzana Dupalová | Akademie věd České republiky

V červnu příštího roku uplyne deset let od doby, kdy se spustil první program Strategie AV21 neboli Strategie Akademie věd pro 21. století.

Zakládá se na interdisciplinaritě a spolupráci nejen mezi ústavy Akademie věd ČR. Jak zdůraznila předsedkyně Akademie věd ČR Eva Zažímalová, právě provazování oborů je ve vědě zásadní. „Řešení současných problémů nenalezneme v jednom vědním oboru. Potřebujeme interdisciplinární přístup,“ upozornila a dodala: „Vyjít z ‚oborové bubliny‘ přináší skvělé výsledky.“ Její slova potvrzuje i dobrá pověst, kterou si Strategie AV21 u partnerských organizací i veřejnosti vybudovala.

Mezioborová spolupráce přináší výsledky i při žádostech o grantovou podporu. Vloni jich programy vykazaly celkem 87. „A mají výbornou úspěšnost, šedesát tři procent. Prosadily se i ve větších mezinárodních programech,“ vyzdvihl člen Akademické rady AV ČR Jiří Plešek, který má Strategii AV21 v gesci.

Předsedkyně Akademie věd ČR Eva Zažímalová

Vesmír pro lidstvo

Program navazuje na stejnojmenný ukončený projekt. „Chtěli jsme ho rozšířit o další ústavy, kosmický výzkum totiž zahrnuje spousty aktivit. Proto jsme přišli i s novými tématy,“ vysvětlil koordinátor Jiří Svoboda z Astronomického ústavu AV ČR.

Projekt nejenže rozvíjí poznání o vesmíru, ale také pomáhá zpřístupňovat českému průmyslu unikátní zakázky – například i účasti na mezinárodních misích. Kosmickému výzkumu se navíc otevírají další příležitosti. „Evropská kosmická agentura vybrala do záložního týmu českého astronauta. Na vesmírné stanici by mohl provádět ‚české‘ experimenty,“ uvedl Jiří Svoboda a doplnil, že z programu vzešlo několik návrhů, co by v takovém případě mohlo kosmický výzkum obohatit.

Identity ve světě válek a krizí

„Vybírali jsme téma s dostatečně rozsáhlým potenciálem, jež by šlo pojmout interdisciplinárně, a zároveň aktuální, abychom odpovídali na otázky, které v současném světě rezonují,“ shrnul koordinátor programu Martin Klečacký z Masarykova ústavu a Archivu AV ČR. Téma identity jako mnohohrstevnatého fenoménu podle něj tyto cíle naplňuje.

Program se věnuje jak situaci za hranicemi, tak i poměrům v Česku a výzvám, jimž musí společnost čelit. Zabývá se ale nejen výzkumem formování národních, regionálních či skupinových identit a společenských a politických důsledků těchto procesů, ale i například otázkou propagandy a její role v konstrukci obrazu nepřítele. Chce tak přispět k lepší orientaci veřejnosti i veřejných činitelů v krizích různého typu.

Houby jako nové hrozby a příležitosti

Význam houbových onemocnění v posledním desetiletí stále narůstá – zabíjejí nyní více než například malárie. Netýkají se však jen lidí, ale také živočichů a rostlin. Houby se zároveň mohou využívat v léčích, jak zdůraznil Miroslav Kolařík z Mikrobiologického ústavu AV ČR, který program koordinuje. „Patogeny se stávají rezistentními. Proto hledáme nová léčiva z hub. Vybrali jsme si přehlížené druhy, u nichž chceme identifikovat látky, které produkují.“ Vědci a vědkyně budou hledat jejich

využití například při léčbě rakoviny, neurodegenerativních onemocnění i antibakteriálních a antimykotických infekcí.

Téma houbaření lze podle Miroslava Kolaříka dobře uchopit i popularizačně – například zpřístupněním vědeckých postupů amatérským mykologům. „Plánujeme také vydat vůbec první atlas mikroskopických hub,“ dodal.

I

Strategii AV21 má v gesci Jiří Plešek.

Strategie AV21 letos hospodaří s částkou 120 milionů korun, přičemž rozpočet na jeden program činí 7,6 milionu. Desáté výročí oslaví příští rok výstavou v Galerii Věda a umění. „Otevřeme ji od září do listopadu a spojíme s přednáškami. Propojí se i s festivalem Týden Akademie věd,“ nastínil plány Jiří Plešek.

Více informací o nových programech se dozvíte také z rozhovorů s koordinátory.

<https://www.avcr.cz/cs/o-nas/aktuality/Identita-vesmir-a-houby-00001.-Koordinatori-Strategie-AV21-predstavili-nove-programy>